

Ruim een kwart van de doelpersonen (26,7%) had tijdens de inzet zichtbaar een wapen voor onmiddellijk gebruik voorhanden. Veelal was dit een mes of een ander voorwerp dat als steekwapen kon dienen, zoals een hakbijl of een stuk glas. In andere gevallen betrof het zaken die min of meer toevallig als (slag)wapen konden worden gebruikt, zoals een honkbalknuppel, een stok of een stuk ijzer. Een keer betrof het een tafeltje die de doelpersoon naar de agenten wilde gooien na een melding van huiselijk geweld. Niet een keer was er sprake van een vuurwapen.

Splitsen we dit profiel van doelpersonen uit naar alleen dreigen met het stroomstootwapen en het (ook) daadwerkelijk inzetten van stroom, dan blijkt dit onderling te verschillen. Zo zijn doelpersonen waartegen daadwerkelijk stroom is ingezet gemiddeld zo'n drie jaar ouder en verhoudingsgewijs vaker onder invloed van alcohol of drugs. Verder is de doelpersoon waartegen het stroomstootwapen daadwerkelijk wordt ingezet vaker in een psychisch labiele toestand (39%), dan de doelpersoon waarbij alleen met stroom bedreigd werd (28%). Evenzo zijn zij vaker niet aanspreekbaar; 45 tegen 15%. Tenslotte zijn doelpersonen waartegen daadwerkelijk stroom is gebruikt ook zichtbaar vaker gewapend (35%) dan doelpersonen waarbij alleen bedreigd is met het stroomstootwapen (22%).

Omstandigheden

Verdeeld naar dag(deel) van de week, vindt 38% van de inzetten plaats tussen vrijdagmiddag en zondagochtend. Mogelijk dus dat relatief veel incidenten horecagerelateerd zijn, alhoewel tijdens deze dagdelen de inzetten vaker binnen dan buiten plaatsvinden (62 tegen 47%). Ook wordt tussen vrijdagmiddag en zondagochtend niet vaker het stroomstootwapen afgevuurd, al dan niet met toediening van extra stroomstoten, dan in de rest van de week. Over alle dagen bezien vindt 64% van de inzetten plaats tussen 18.00 en 06.00 uur.

Het stroomstootwapen is ongeveer even vaak buiten als binnen gebruikt (53 versus 47%). Wel wordt buiten het stroomstootwapen vaker daadwerkelijk ingezet dan binnen (44 tegen 33%). Mogelijk dat binnen de dreiging van het stroomstootwapen sterker is dan buiten.

Inzet stroomstootwapen in relatie tot inzetcriteria

Conform de inzetcriteria die formeel gelden voor deze derde periode vanaf 1 februari 2019 (bijlage 1), is het gebruik van een stroomstootwapen in de schietmodus²³ slechts geoorloofd:

1. Om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken of aanstonds ander geweld tegen personen zal gebruiken;
2. Om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken²⁴;
3. Ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren;
4. Om direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel af te wenden.

zijn woning brand had gesticht uit zijn woning gehaald worden en moesten twee jong volwassenen met verstandelijke beperking die binnen de instelling de boel gesloopt hadden en bewapend waren met messen aangehouden worden (zie voor deze laatste casus verder box 2).

²³ Een belangrijke aanscherping van de inzetcriteria betreft het gebruik van een stroomstootwapen in de schokmodus ('stun mode'). In de nieuwe inzetcriteria wordt daarom dit onderscheid in het gebruik van een stroomstootwapen gemaakt. Het gebruik van een stroomstootwapen in de schokmodus is slechts geoorloofd:

1. Ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren;
2. Om direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel af te wenden.

²⁴ In tegenstelling tot de vorige inzetcriteria hoeft een persoon niet te worden verdacht van of te zijn veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf. Toegelicht staat dat dit niet betekent dat een stroomstootwapen om die reden ongelimiteerd ingezet kan worden, verwijzend naar de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Bij deze inzetcriteria staat verder toegelicht dat indien het gebruik van een stroomstootwapen is geboden, deze niet langer mag worden gebruikt dan strikt noodzakelijk. Hierbij wordt een stroomduur van drie maal vijf seconden genoemd, verwijzend naar het risico op ernstige gevolgen voor de doelpersoon. Verder staat bij deze inzetcriteria toegelicht dat gelet op het proportionaliteitsbeginsel het nooit geoorloofd is het stroomstootwapen te gebruiken tegen doelpersonen die reeds fysiek onder controle zijn.²⁵

Naast deze inzetcriteria werd op 21 december 2017 de Motie Ellemeet door de Tweede Kamer aangenomen, die inhoudt dat gedurende de tijdelijke toestemming voor het gebruik van het stroomstootwapen in de basispolitiezorg, dit wapen niet wordt ingezet binnen GGZ-instellingen. Naar aanleiding hiervan heeft de minister van Justitie & Veiligheid bepaald dat de politie gedurende deze tijdelijke toestemming het stroomstootwapen niet binnen GGZ-instellingen mag inzetten. Omdat er geen formele definitie bestaat van “GGZ-instellingen” die de politie hierbij kan gebruiken, besloot de minister hiervoor instellingen met een Bopz-aanmerking te hanteren.²⁶

Het meldingsformulier bevat een beschrijving van de situatie waarin het stroomstootwapen is toegepast, maar vraagt de bedienaars niet expliciet op basis van welk criterium zij dat hebben gedaan. Op basis van de beschrijvingen van de situatie en de overwegingen die hebben geleid tot het besluit het stroomstootwapen te gebruiken zijn deze door de onderzoeker zo goed mogelijk overeenkomstig deze instructie gecategoriseerd. Zo mogelijk is hierbij tevens gebruik gemaakt van formulieren uit BVH, waaronder het ‘meldingsformulier geweld’ en het ‘proces verbaal van bevindingen’. Tabel 4 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 4: Inzetten stroomstootwapen naar situatie in vier categorieën geweldsinstructie, aangeduid als ‘tegen wapen’, ‘tegen verzet’, ‘tegen dieren’ en ‘afwenden gevaar’.

Categorie situatie	Totaal	
Tegen wapen	2	2,6%
Tegen verzet	53	69,7%
Tegen dieren	0	-
Afwenden gevaar	21	27,6%
Totaal	76	100%

In bijna 70% van de situaties waarbij het stroomstootwapen is ingezet was er sprake van een persoon die zich verzette tegen zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming (bijvoorbeeld op grond van een IBS of RM²⁷). In vrijwel alle overige situaties was de inzet gericht op het afwenden van direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel. Bij deze gevallen van direct gevaar hoeft het dus niet te gaan om een persoon die verdacht is van een strafbaar feit: meestal betreft het personen met geestelijke gezondheidsproblemen, al dan niet met een IBS of RM, die agressief en

²⁵ Wat verstaan wordt onder “fysiek onder controle” kan worden opgemaakt uit de aankondiging van een aanscherping op 15 november 2018 waarin staat vermeld “[...] dat inzet ten behoeve van medicijnname, of tegen verdachten die reeds geboeid of anderszins onder controle zijn bijvoorbeeld in gesloten ruimtes waar ze geen gevaar vormen, niet onder het proportionaliteits- en subsidiariteitsvereiste valt”. Grapperhaus, F. (2018, 15 november). *Advies van de korpschef ten aanzien van het stroomstootwapen*. [Kamerbrief], p.2.

²⁶ Op grond van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet bopz) mogen onvrijwillige opnemingen alleen plaatsvinden in afdelingen en/of locaties van instellingen die zijn aangemerkt als psychiatrisch ziekenhuis, als verpleeginrichting of als zwakzinnigeninrichting door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Zie ook <https://www.dwangindezorg.nl/gedwongen-opname/betrokkenen/zorginstelling-met-bopz-aanmerking>

²⁷ IBS (inbewaringstelling): een spoedmaatregel voor een gedwongen opname in een zorginstelling.

RM (rechterlijke machtiging): een beslissing van de rechter dat iemand gedwongen opgenomen moet worden (of blijven).

gewelddadig zijn en een gevaar vormen voor zichzelf of de omgeving. Bij de benadering van dergelijke personen wordt het stroomstootwapen vaak uit voorzorg, als preventief middel ingezet (door middel van alleen dreigen). Negen keer werd het stroomstootwapen hierbij ook daadwerkelijk ingezet.

Ten gevolge van Motie Ellemeet is er geen toestemming het stroomstootwapen in te zetten binnen instellingen met een Bopz-aanmerking. In deze derde periode was er desondanks één voorval, in de maand juni, waarbij sprake was van inzet van het stroomstootwapen in zo'n instelling (box 2).

Box 2: inzet in een instelling met een Bopz-aanmerking

Het betrof een instelling voor jong volwassenen met een verstandelijke beperking, alwaar drie bewoners vernielingen pleegden en dienstdoend personeel bedreigden. In afwachting van de politie was het dienstdoend personeel naar buiten gevlucht. Alle drie bewoners waren in het bezit van een mes.

Aanrijdend kon de meldkamer niet vertellen of de genoemde instelling een GGZ-instelling met een Bopz-aanmerking betrof. Ter plaatse gaf de aanwezige OVD-P aan dat een van de drie bewoners buiten reeds aangehouden was en dat nog twee bewoners binnen waren die moesten worden aangehouden. Binnen was de vloer zeer glad door water en zeepsop en lag er overal glas. Omdat inzet van de diensthond hierdoor niet mogelijk was en omdat op dat moment niet bekend was of het een instelling met een Bopz-aanmerking betrof, is aan de OVD-P gevraagd de verdachten te benaderen met een lexaanschild en een stroomstootwapen. Onder dreiging met het stroomstootwapen zijn vervolgens beide verdachten zonder verder verzet aangehouden. Na deze aanhoudingen werd bekend dat het een instelling met een Bopz-aanmerking betrof.

Navraag maakte niet duidelijk waarom de meldkamer niet tijdig kon aangeven of de genoemde instelling een GGZ-instelling met een Bopz-aanmerking betrof. Eveneens werd niet duidelijk of de OVD-P ter plaatse heeft gevraagd of de instelling een Bopz-aanmerking had. Pas naderhand, toen de hondengeleider het gevluchte personeel had gevraagd of het een GGZ-instelling met een Bopz-aanmerking betrof, werd duidelijk dat dit inderdaad het geval was.

In deze derde periode is geen sprake geweest van inzet met het stroomstootwapen ten behoeve van medicijnname, vermoedelijk speelt hierbij Motie Ellemeet een rol. Wel is twee keer het stroomstootwapen ingezet tegen een doelpersoon die reeds ingesloten was in een politiecel. In beide gevallen ging het om een arrestant die verplaatst moest worden. In maart 2019 betrof het een zeer onberekenbare en agressieve arrestant uit een psychiatrische inrichting die in zijn cel dermate agressief gedrag vertoonde dat hij overgebracht moest worden naar de isoleercel. Vooraf werd hiertoe samen met de HOvJ een plan van aanpak gemaakt met het doel dit met zo min mogelijk schade of letsel te realiseren. Zonder resultaat werd eerst met een gesprek getracht de arrestant te bewegen vrijwillig mee te gaan. Vervolgens werd geprobeerd de arrestant hiertoe te bewegen met een blaffende diensthond in de cellengang, omdat eerder de arrestant onder de indruk bleek van een politiehond. Tenslotte werd de celdeur geopend en ging de hondengeleider in de deuropening staan met de hond kort aan de lijn en in zijn andere hand het stroomstootwapen. De arrestant werd gewaarschuwd dat het stroomstootwapen zou worden afgevuurd als hij niet zou meewerken. Aangezien de arrestant agressief bleef en niet wilde meewerken is het stroomstootwapen eenmaal afgevuurd, waarna de arrestant kon worden geboeid en verplaatst naar de isoleercel.

In juni 2019 betrof het een agressieve arrestant onder invloed van GHB. Deze arrestant was zeer sterk en trapte en beukte de celdeur uit zijn sponning. De hondenbegeleider is hierop ter plaatse gevraagd om ondersteuning te geven bij het verplaatsten van de arrestant. De aanpak is in overleg gegaan met de dienstdoende chef. Besloten werd om de arrestant onder dreiging van het stroomstootwapen te verplaatsen. De arrestant werkte hierop volledig mee.

Verder waren er in het verleden bij de pilot van het stroomstootwapen bij de arrestatieteams meer expliciete richtlijnen van kracht. Vergelijking van de inzet tijdens deze derde periode in de basispolitiezorg met deze richtlijnen levert het volgende op:

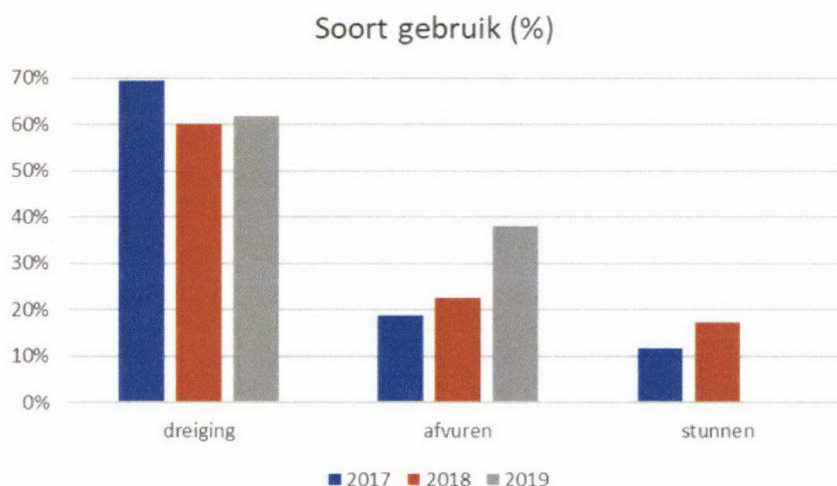
- Gebruik het stroomstootwapen niet tegen personen die zichtbaar jonger zijn dan 12 jaar: dit heeft zich in deze derde periode niet voorgedaan, de jongste doelpersoon was 17 jaar;
- Gebruik het stroomstootwapen niet tegen vrouwen die zichtbaar zwanger zijn: dit heeft zich in deze derde periode niet voorgedaan;
- Gebruik het stroomstootwapen niet tegen personen die zichtbaar lijden aan ademhalings- of andere ernstige gezondheidsstoornissen: dit heeft zich in deze derde periode eenmaal voorgedaan²⁸;
- Hou bij het gebruik van het stroomstootwapen expliciet rekening met de gevaren die kunnen ontstaan bij de aanwezigheid van licht ontvlambare of explosieve stoffen: dit heeft zich in deze derde periode niet voorgedaan;
- Hou bij het gebruik van het stroomstootwapen rekening met de risico's die een eventuele val van de persoon waartegen het stroomstootwapen wordt gebruikt, kan hebben: in deze derde periode hebben zich geen situaties voorgedaan waarbij een dergelijke afweging heeft geleid tot het niet inzetten van het stroomstootwapen;
- Vermijd zoveel mogelijk het raken van het hoofd of de nek van een persoon: uit de analyse van trefpunten blijkt dat in deze derde periode de doelpersoon geen enkele keer in hoofd of nek is geraakt;
- Het is niet toegestaan opzettelijk met de laser-aanduiding van het stroomstootwapen in de ogen van een persoon te schijnen: dit is in deze derde periode niet aan de orde geweest;
- Met het stroomstootwapen worden bij gebruik ten hoogste drie stroomstoten van ieder vijf seconden op een doelpersoon afgegeven: uit de analyse van de logdata is gebleken dat zich in deze derde periode drie voorvallen hebben voorgedaan waarbij meer dan 15 seconden is afgegeven.

²⁸ Dit betrof een man op een bankje die zijn keel had doorgesneden met een mes. Omdat de man het mes nog vasthield is uit voorzorg het stroomstootwapen gericht op de man en geroepen dat hij het mes moest laten vallen. Nadat hij het mes had laten vallen moest hij op de grond gaan zitten. Vervolgens is eerste hulp geboden wat later werd overgenomen door medisch personeel.

Vergelijking op hoofdlijnen

Voorgaande beschrijving van de inzetten met het stroomstootwapen in deze derde periode is naar vorm en structuur vergelijkbaar met die van de monitor over de tweede periode²⁹ en het evaluatierapport van de pilot.³⁰ Dit komt de vergelijking van deze drie periodes ten goede. Hieronder wordt deze vergelijking in hoofdlijnen beschreven.³¹

- Het aantal inzetten van 1 februari tot 1 augustus 2019 ligt met 76 inzetten ruim 30% lager dan in dezelfde zes maanden van 2018. Ten opzichte van 2017 is dit een daling van bijna 60%.³²
- Het aantal inzetten waarbij daadwerkelijk stroom is gebruikt is in dezelfde zes maanden van 2017, 2018 en 2019 in mindere mate gedaald: van 57 inzetten in 2017 naar 44 in 2018 (-23%) naar 29 in 2019 (-35%). Ten opzichte van 2017 is het aantal inzetten in deze periode waarbij daadwerkelijk stroom is gebruikt dus bijna gehalveerd. Ten opzichte van de periode in 2018 is de gemiddelde stroomduur per inzet (i.c. per stroomstootwapen) echter wel gestegen: van gemiddeld 6,9 seconden in 2018 naar gemiddeld 7,8 seconden in 2019. Daarmee blijft deze gemiddelde stroomduur nog wel onder die van 2017 (9,6 seconden);
- In 2019 is tegen drie doelpersonen meer dan drie maal vijf seconden stroom afgegeven, te weten 17, 22 en 35 seconden. Het laatste betreft de som van de inzet van vier agenten die gezamenlijk zeven keer het stroomstootwapen op deze doelpersoon afvuurden. Weliswaar is niet zeker hoeveel seconden stroom de man hiervan daadwerkelijk heeft ontvangen, maar zeer waarschijnlijk niet meer dan twee of drie keer vijf seconden. In heel 2018 is tegen één doelpersoon meer dan 15 seconden stroom ingezet, terwijl in 2017 nog tegen tien doelpersonen meer dan 15 seconden stroom is ingezet;
- Het stroomstootwapen is in 2019 relatief vaker afgevuurd, maar daarentegen niet een keer in de stun mode gebruikt, dan in dezelfde perioden van 2017 en 2018 (zie de grafiek).

²⁹ Mali, B. (2019). *Het stroomstootwapen in de basispolitiezorg? Monitor van de inzet periode 1 februari 2018 – 1 februari 2019*. Apeldoorn: Politieacademie.

³⁰ Adang, O., Mali, B., & Vermeulen, K. (2018). *Het stroomstootwapen in de basispolitiezorg? Evaluatie van de pilot*. Apeldoorn: Politieacademie.

³¹ In de navolgende vergelijking wordt het pilotjaar aangeduid met '2017', de tweede periode met '2018' en de derde periode met '2019'.

³² In de periode 1 februari tot 1 augustus 2017 waren er 186 inzetten, in 2018 waren dit er 110 en in 2019 dus 76. Hiermee waren er in deze twee perioden van 2018 en 2019 evenveel inzetten als in dezelfde periode van 2017.

Net als in 2018 (40%) is in 2019 relatief vaker daadwerkelijk stroom afgegeven (38%) dan in 2017 (31%). Vermoedelijk wordt ten gevolge van de aangescherpte inzetcriteria minder snel voor het stroomstootwapen gekozen, maar wordt deze sneller daadwerkelijk ingezet als hier wel voor wordt gekozen;

- Ook in 2019 zijn de meeste bedienaars van het stroomstootwapen positief over de werking van het wapen. Net als in 2018 blijkt ook in 2019 dat ‘minder agressie’ en ‘makkelijker aanhouden’ in grotere getale door bedienaars die alleen bedreigd hebben positief wordt beoordeeld, dan bedienaars die daadwerkelijk het stroomstootwapen hebben ingezet.³³ Mogelijk heeft het wapen een zekere reputatie opgebouwd wat de afschrikking ten goede komt;
- In 2019 had een op de vier doelpersonen zichtbaar een wapen voor onmiddellijk gebruik voorhanden, in 2017 en 2018 was dit nog een op de zes;
- Net als in 2018 was in 2019 ongeveer de helft van de doelpersonen onder invloed van alcohol, drugs en/of psychisch labiel en was een kwart van hen niet aanspreekbaar. In 2017 was dit nog respectievelijk 58% en 34%;
- In 2017 verschilde het profiel van doelpersonen waarbij alleen bedreigd werd met het stroomstootwapen weinig met het profiel van doelpersonen waarbij daadwerkelijk stroom werd ingezet. In 2018 en 2019 verschilt dit profiel wel: doelpersonen waartegen het stroomstootwapen daadwerkelijk ingezet is, zijn verhoudingsgewijs vaker onder invloed van alcohol of drugs, verkeren vaker in een psychisch labiele toestand, zijn vaker niet aanspreekbaar en zijn vaker zichtbaar gewapend dan doelpersonen waarbij alleen met het stroomstootwapen bedreigd is;
- De wijze van inzet binnen of buiten verschilde in 2017 niet, terwijl in 2018 en in 2019 het stroomstootwapen buiten vaker daadwerkelijk wordt ingezet dan binnen. In beide jaren is het verschil zo’n tien procentpunten. Mogelijk is de dreiging van het stroomstootwapen binnen sterker dan buiten;
- Vergeleken met 2017 en 2018 is in 2019 het stroomstootwapen relatief vaker gebruikt om gevaar af te wenden, vaker om verzet te breken en minder vaak om tegen wapens op te treden;
- In deze derde periode was er één voorval, tegen twee doelpersonen, waarbij sprake was van inzet van het stroomstootwapen in een instelling met een Bopz-aanmerking. Gegeven de situatie en omdat op dat moment niet bekend was of het een instelling met een Bopz-aanmerking betrof, is aan de OVD-P gevraagd de verdachten te benaderen met een lexaanschild en een stroomstootwapen. Onder dreiging met het stroomstootwapen zijn vervolgens beide verdachten zonder verder verzet aangehouden. Pas naderhand bleek dat het een instelling met een Bopz-aanmerking betrof. In 2018 waren er twee inzetten en in 2017 nog 21 inzetten tegen personen die opgenomen waren in een instelling voor geestelijke gezondheidszorg;
- In 2017 was sprake van 20 inzetten tegen personen die al geboeid waren en 11 inzetten tegen personen die al ingesloten waren. In 2018 is het stroomstootwapen 12 keer ingezet tegen een doelpersoon die reeds geboeid was en vijf keer tegen een doelpersoon die zich in een afgesloten ruimte bevond. In 2019 is niet één keer het stroomstootwapen ingezet tegen een doelpersoon die al geboeid was. Wel is twee keer het stroomstootwapen ingezet tegen een doelpersoon die reeds ingesloten was in een politiecel. In beide gevallen ging het om een arrestant die verplaatst moest worden en werd de aanpak vooraf besproken;
- Ten aanzien van de expliciete richtlijnen die van kracht waren bij de pilot van het stroomstootwapen bij de arrestatieteams, is in 2019 niet een keer een doelpersoon geraakt

³³ In 2017 gold dit juist sterker voor de gevallen waarbij het stroomstootwapen daadwerkelijk was ingezet.

in het hoofd of de nek. In 2018 werd twee keer een doelpersoon in zijn hals geraakt, een doelpersoon in zijn wang en werden vier doelpersonen in hun nek 'gestund'. In 2017 werd eveneens twee keer een doelpersoon in zijn hals geraakt, een doelpersoon in zijn oor en werd een doelpersoon in zijn hals 'gestund';

- Ook in 2019 kon voor de meeste doelpersonen waartegen het stroomstootwapen daadwerkelijk was ingezet opgemaakt worden dat zij naderhand onderzocht werden door een arts of verpleegkundige. In alle gevallen was kort na de inzet het letsel ten gevolge van het stroomstootwapen bescheiden.

Het evaluatierapport van de pilot sloot af met een overzicht van de voornaamste sterke en kwetsbare punten van beschikbaarheid van het stroomstootwapen in de basispolitiezorg. In zoverre dit aan bod is gekomen in deze monitor bekijken we opnieuw deze punten:

Sterke punten:

- Succesvol optreden in de zin dat in alle gevallen lastige gevaarsituaties tot een goed einde zijn gebracht (doelpersoon aangehouden of onder controle gebracht);
- Waarschuwen en/of dreigen de pijltjes af te vuren is vaak voldoende om medewerking van een persoon te krijgen. Dit bevestigt het beeld dat van het stroomstootwapen een duidelijk afschrikkende werking uitgaat;
- Meer zelfvertrouwen bij agenten;³⁴
- Bescheiden letsel ten gevolge van het stroomstootwapen bij personen tegen wie het stroomstootwapen ingezet wordt.

Kwetsbare punten:

- Toepassing van de stun mode is beperkt effectief en omstreden, maar is vanaf augustus 2018 sterk in gebruik afgenomen en in 2019 niet een keer voorgekomen;
- De complexiteit van het bedienen van het stroomstootwapen, het integreren van het toepassen van het wapen met andere geweldsmiddelen en de gezondheidsrisico's stellen hoge eisen aan opleiding en training. In deze monitor is evenwel niet naar voren gekomen dat hierin is tekort geschoten;
- De aanvankelijk ruimer geformuleerde inzetcriteria zijn inmiddels aangescherpt en geformaliseerd. Dit lijkt een positief effect te hebben op de mate waarin en de wijze waarop het stroomstootwapen gebruikt wordt;
- Uit de analyse van de 'meldingsformulieren geweld' zijn geen aanwijzingen naar voren gekomen dat geweldaanwendungen niet zouden zijn geaccordeerd door de HOvJ. In alle gevallen werd het optreden als proportioneel en subsidiair beoordeeld;³⁵
- Uit de 'meldingsformulieren geweld' is verder op te maken dat de betreffende casus met de betreffende agent wordt nabesproken (een enkele keer staat dit ook expliciet in de tekst vermeld). Ook in de debriefing worden casus nabesproken. Bevindingen worden zo nodig gedeeld met het team Operationele Begeleiding en Training (OBT) ten behoeve van de doorontwikkeling van de geweldstraining. Voor de hondengeleiders gebeurt dit veelal op locatie met de Officier van Dienst, aangezien zij door de gehele eenheid ingezet worden. Alleen bijzondere voorvallen met het stroomstootwapen worden binnen het eigen team surveillancehonden nabesproken.

³⁴ Weliswaar is hier niet expliciet naar gevraagd, maar is in bepaalde gevallen op te maken uit de beschrijvingen van de situatie waarin het stroomstootwapen is toegepast en/of uit de beschrijvingen van formulieren uit BVH als de 'meldingsformulier geweld' en het 'proces verbaal van bevindingen'. Bijvoorbeeld in gevallen waarbij gevraagd en ongevraagd ondersteuning wordt gegeven in 'moeilijke' gevaarsituaties en/of in gevallen waarbij de agent alleen de gevaarsituatie tegemoet treedt.

³⁵ Al gebruikt niet iedere HOvJ ook deze woorden. Zo worden hiervoor ook woorden als 'gepast', 'correct en professioneel', 'conform wet- en regelgeving' of 'noodzakelijk en behoorlijk' gebruikt.

Tot besluit

Uit het evaluatieonderzoek van de pilot bleek niet een statistisch aantoonbare invloed van de inzet van het stroomstootwapen op het gebruik van andere geweldmiddelen, in het bijzonder de diensthond en het vuurwapen. Ondanks dat in veel gevallen waarbij het stroomstootwapen werd ingezet de gebruiker aangaf dat zonder stroomstootwapen deze andere geweldmiddelen zouden zijn ingezet. Omdat in de tweede periode de inzet van het stroomstootwapen was gehalveerd, zou een dergelijke invloed dan ook niet aantoonbaar zijn. En ook in deze derde periode, waarbij de inzet van het stroomstootwapen verder afgenomen is, zal een dergelijke invloed van het stroomstootwapen op het gebruik van andere geweldmiddelen niet statistisch aantoonbaar zijn. Derhalve is deze analyse ook in deze monitor achterwege gelaten.

BIJLAGEN

B1: Vernieuwde tijdelijke geweldsinstructie toepassing stroomstootwapen³⁶

1. Algemeen

- a. Stroomstootwapen: een geweldmiddel dat door het afgeven van een elektrische stroomstoot een persoon weerloos maakt als gevolg van het tijdelijk verstoren van het motorisch – en zintuigelijk zenuwstelsel.
- b. Schok modus: mogelijkheid om een stroomstoot af te geven bij direct contact tussen een persoon en het stroomstootwapen.
- c. Gebruik van het stroomstootwapen:
 - 1. het richten en gericht houden van het stroomstootwapen;
 - 2. het afvuren van de pijltjes op een persoon; en
 - 3. het toedienen van een stroomstoot op een persoon met behulp van de "stun mode".

2. Inzetcriteria

- 1. Het gebruik van een stroomstootwapen in de schietmodus is slechts geoorloofd:
 - a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde wapen bij zich heeft en dit tegen een persoon zal gebruiken of aanstands anderszins geweld tegen personen zal gebruiken;
 - b. om een persoon aan te houden die zich aan aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken;
 - c. ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren;
 - d. om direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel af te wenden.
- 2. Het gebruik van een stroomstootwapen in de schokmodus is slechts geoorloofd:
 - a. ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren;
 - b. om direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel af te wenden.
- 3. De ambtenaar waarschuwt onmiddellijk voordat hij een stroomstootwapen tegen een persoon zal gebruiken, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat een stroomstootwapen gebruikt zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing blijft achterwege indien de omstandigheden de waarschuwing redelijkerwijs niet toelaten.

³⁶ Geldend voor de periode 1 februari 2019 tot (uiterlijk) 1 januari 2021.

3. Toelichting

Mede naar aanleiding van de onderzoeksbevindingen van de evaluatie van het stroomstootwapen in de basispolitiezorg, is de tijdelijke geweldsinstructie voor het stroomstootwapen op een paar punten aangepast.

3.1 Gebruik schokmodus

Het gebruik van de schokmodus is, anders dan het gebruik van de schietmodus, beperkt effectief. Om die reden is het gebruik van het stroomstootwapen in de schokmodus uitsluitend toegestaan ter afwending van direct gevaar voor het leven van personen of voor het ontstaan van zwaar lichamelijk letsel. Het blijft geoorloofd om het stroomstootwapen in de schokmodus te gebruiken ter verdediging tegen of voor het onder controle brengen van agressieve dieren.

Wanneer na het tweemaal verschieten van pijltjes uit de cartridge, slechts één pijltje het lichaam van betrokkene heeft geraakt, dan kan de stroomkring worden rond gemaakt middels gebruikmaking van de schokmodus. Omdat het effect daarvan een tijdelijke verlamming is, wordt dergelijk gebruik geschaard onder de schietmodus.

3.2 Duur waarvoor stroom mag worden gegeven

Indien het gebruik van het stroomstootwapen is geboden, mag het stroomstootwapen niet langer worden gebruikt dan strikt noodzakelijk. Dit blijft een overweging die in elke afzonderlijke praktijksituatie zal moeten worden gemaakt. Van belang is dat langer gebruik (meer dan 3 maal 5 seconden stroom) het risico op ernstige gevolgen voor betrokkene verhoogt.

3.3 Proportionaliteit en subsidiariteit

Hoewel in de nieuwe tijdelijke geweldsinstructie niet meer de beperking is opgenomen dat het stroomstootwapen mag worden ingezet om iemand aan te houden die wordt verdacht van of is veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, betekent dit niet dat dit gewelddmiddel om die reden ongelimiteerd kan worden ingezet. De beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit (artikel 7, eerste lid van de Politiewet 2012) brengen met zich mee dat het stroomstootwapen niet mag worden gebruikt indien met het gebruik van een minder ingrijpend gewelddmiddel kan worden volstaan of omdat het beoogde doel dit niet rechtvaardigt.

Het gebruik van het stroomstootwapen –evenals het gebruik van ieder ander gewelddmiddel– is gelet op het proportionaliteitsbeginsel nooit geoorloofd tegen betrokkenen die, door te zijn geboeid of op een andere wijze reeds fysiek onder controle zijn van ambtenaren.